

Я хотіла б розповісти, як, за яких обставин Л. увійшла в моє життя, хотіла б детально описати ситуацію, за якої вона перетнула межу моєї приватності й відтак терпляче вичікувала на мить, щоб запанувати там. Це було не надто просто. Коли я пишу фразу: «Л. увійшла в моє життя», — усвідомлюю, що цей вислів пишномовний, слова надмірної значущості сприймаються як спосіб підсилити драматичний ефект, якого досі не було, як бажання повідомити про переломний момент чи неочікуваний поворот. Так, Л. «увійшла в моє життя» і докорінно, повільно, упевнено й підступно вплинула на нього — негативно. Л. увійшла в моє життя, як на театральні підмостки, просто посеред вистави, немов якийсь режисер попідкувався про те, щоб усе навколо поступово зникло, тим самим розчистивши їй місце. Вихід Л. немов було підготовлено, щоб підкреслити його значущість, щоб у конкретний момент глядачі та інші дійові особи на сцені (у цьому випадку — я) дивилися лише на неї, щоб усе навколо нас завмерло, а її голос долинав у найдальші закутки залу. Коротше кажучи, щоб її поява була ефектною.

Але я занадто поспішаю.

Я зустріла Л. наприкінці березня. На початку наступної осені Л. уже була давньою подругою, яку я добре

знала. На початку наступної осені в нас уже були свої private jokes¹, спільна мова, сплетена з натяків і двозначностей, нам було досить самих поглядів, щоб зрозуміти одна одну. Наша дружба підживлювалася взаємними ширими бесідами, а також недомовками й коментарями, залишеними «при собі». Озираючись назад і розуміючи, що пізніше наші стосунки перетворилися на ворожнечу, я могла б піддатися спокусі сказати, що Л. проникла в моє життя за допомогою зламу і мала єдину мету — захопити мою територію. Але це було б неправдою.

Л. увійшла спокійно, надзвичайно обережно, і я пережила з нею миті дивовижного порозуміння.

Після полудня, який передував нашій зустрічі, мене чекали на автограф-сесію в Паризькому книжковому салоні. Тут я зустріла свого друга Олів'є, якого запросили на прямий ефір «Радіо Франс». Щоб послухати його, я змішалася з публікою. Потім утрюх, з ним і його старшою донькою Розою, ми з'їли по сандвічу, умоєвшись на старенькому килимовому покритті в закутку салону.

Планувалося, що я роздаватиму автографи о 14:30, тож у нас було трохи часу. Олів'є не забарився сказати, що насправді в мене виснажений вигляд, і занепокоєно поцікавився, як я даю раду всьому цьому. «Усе це» стосувалося водночас того, що я написала таку особисту, таку інтимну книжку, і того, що ця книжка набула такого резонансу — резонансу, на який я зовсім не сподівалася і, як наслідок, не була до цього готова.

¹ Private jokes — жарти, зрозумілі тільки вузькому колу осіб (англ.). (Тут і далі прим. пер., якщо не зазначено інше.)

Згодом Олів'є запропонував провести мене, і ми попрямували до стенда мого видавця. Ми проходили повз багатолюдну, зі штовханиною чергу, я намагалася побачити, який же автор стоїть з іншого кінця. Пригадую, як підвела очі, щоб подивитися на афішу й дізнатися його ім'я, аж тут Олів'є прошепотів: «Гадаю, це до тебе». І справді, черга тягнулася далеченько й вигиналася аж до стенда, де чекали на мене.

Свого часу, ба навіть кілька місяців до того це сповнило б мене радістю і, безперечно, марнославством. Я ж бо провела години в різних книжкових салонах, чекаючи на читача і чемно сидючи за стосом своїх книжок, але ніхто не приходив. Мені були знайомі ця розгубленість, ця самотність, трішки приємчана соромом. Наразі мене охопило геть інше відчуття, щось на кшталт приголомшення, на мить майнула думка, що це занадто — занадто для однієї особи, занадто для мене. Олів'є сказав, що залишає мене тут.

Моя книжка вийшла друком наприкінці серпня, і ось уже кілька місяців я їздила з міста до міста, із зустрічі — на роздачу автографів, з публічного читання — на обговорення, їздила в книгарні, бібліотеки, медіатеки, де на мене чекало дедалі більше й більше читачів.

Інколи мене охоплювало таке відчуття, що я влучила в точку, повела із собою, за собою тисячі читачів. — таке, безперечно, оманливе, відчуття, що мене почули.

Я написала книжку, важливість якої не уявляла.

Я написала книжку, ефект від якої в моїй сім'ї та навколо мене поширився численними брижами, побічну шкоду від яких я не передбачила; книжку, яка незабаром виявить тих, хто є моєю надійною опорою, а також

тих, хто вдає мого однодумця. Книжку, відлуння якої ще довго відчуватимуться такими собі відтермінованими наслідками.

Я й не уявляла тієї кількості екземплярів і спричинених ними наслідків, не уявляла, що образ моєї матері буде розтиражовано сотнями, потім тисячами відбитків, а світлина на обкладинці широко сприятиме розповсюдженню тексту¹. Що це фото дуже швидко заживе окремим життям, і відтоді героїня буде вже не моєю матір'ю, а тривожним персонажем роману, що збився з праведного шляху.

Не уявляла я й тих схвильованих, зняковілих читачів, не уявляла, що дехто плакатиме переді мною і наскільки мені буде важко не плакати з ними.

Уперше це сталося з Лілі: тендітна й помітно виснажена численними ушпиталеннями молода жінка пояснила мені, що роман дав їй цю божевільну, безглузду надію, що, попри хворобу і неможливість видужання, усупереч тому, ким вона стала, і, попри *страждання*, яких *завдала*, діти, можливо, зможуть полюбити її...

А згодом, іншого разу, — в Парижі. Одного недільного ранку якийсь чоловік зі змарнілим обличчям говорив зі мною про психічний розлад, про те, як інші дивляться на нього, на них — на тих, хто так лякає, — що їх усіх стрижуть під одну гребінку: людей з біполярним розладом, шизофреніків і тих, хто в депресії. Їм усім приклеюють етикетки, немов курчатам, яких зазвичай загортають

¹ Ідеться про роман Дельфін де Віган «Ніщо не заперечить ночі» (фр. «Rien ne s'oppose à la nuit»; 2011), у якому авторка намагається дослідити причини самогубства своєї матері. На обкладинці оригінального видання було використано чорно-білу світлину із зображенням молодої Люсіль — головної героїні твору. (Прим. ред.)